

Comitetul central secret bulgar ca St. Reapov, P. Kisimov, Ivan Kasabov ș.a. Scrisorile acestora și ale altora alcătuiesc o bogată informație pentru istoria emigrației.

Foarte utile sînt notele care dau lămuriri asupra datelor, faptelor și persoanelor menționate în scrisori, pentru care V. Traikov, bibliograful cu solidă pregătire și largă cunoaștere a Renașterii bulgare dă o serie de trimiteri competente. O listă alfabetică a corespondenților lui Rakovski și trei indici, unul pentru nume de persoane, altul pentru lucruri și numiri geografice și ultimul pentru ilustrații ușurează foarte mult consultarea cărții. Așteptat cu deosebit interes de istorici și literați, nu numai în Bulgaria, ci și în R. S. F. Iugoslavia, U.R.S.S. Grecia, România ș.a., cel de al treilea volum al corespondenței lui Rakovski formează un instrument de lucru de primă mîna pentru toți cei ce se ocupă de istoria Renașterii bulgare, a emigrației bulgare și în general a mișcărilor de eliberare națională din a doua jumătate a secolului al XIX-lea din sud estul Europei. Desigur, pentru noi și mai important va fi volumul următor, al IV-lea și ultimul al colecției, deoarece el va cuprinde perioada 1862—1867, timp în care Rakovski a stat mai mult la București și a avut legături cu literați și cu oameni politici români ca B. P. Hașdeu, Alexandru Ioan Cuza, Mihail Kogălniceanu, C.A. Rosetti și alții. Cu aceste volume Nicola și Veselin Traikov au dat la lumină lucrări care le fac cînte atît lor cît și istoriografiei bulgare.

CONSTANTIN N. VELICHI

ИЗВЕСТИЯ НА ИНСТИТУТА ЗА ИСТОРИЯ. Том 14—15. Сборник трудове посветени на академик Иван Снегаров. (По случай 80-годишнина му). Българската Академия на Науките. Отделение за исторически и педагогически науки. Sofia, 1964, 590 p.

Întrunind două fascicule, acest volum al « Analelor Institutului de istorie » de la Sofia, cuprinde numeroase și importante contribuții aduse de cercetătorii bulgari și străini la elucidarea celor mai variate probleme din istoria Bulgariei, Bizanțului și a țărilor vecine.

Aspectele relațiilor româno-bulgare și ale relațiilor dintre poporul român și celelalte popoare vecine, bogat ogândite în paginile volumului și de cele mai multe ori înfățișate pe bază de informații inedite, suscită interesul nostru în primul rînd.

În această ordine de idei, ne putem referi la unele momente chiar din viața și activitatea acad. Ivan Snegarov, omagiat aici. Originar din orașul Ohrida, acad. Iv. Snegarov a avut prilejul să cunoască în tinerețe țara noastră, șezînd cîțva timp la Tulcea. Și-a făcut studiile la Chișinău și la Istanbul. După studii superioare la Moscova și la Kiev, profesează la Istanbul, Salonic și Sofia. Totodată se afirmă ca cercetător științific. Una dintre scrierile lui de bază este „*Istoria Arhiepiscopiei de Ohrid*” (1924). În lucrările sale a atins probleme de istorie sîrbă, greacă, albaneză, rusă. De istorie românească se ocupă în două lucrări de specialitate: *Cu privire la problema dependenței bisericii din Moldova față de cea din Ohrid* (1929) și *Biserica ortodoxă română. De la întemeierea Țării Românești și a Moldovei pînă la unirea lor*. (Scurt studiu istoric) (1945—1946). Menționăm ultima lucrare de proporții mai mari a lui Iv. Snegarov, *Dominația otomană — frînă în calea dezvoltării culturale a poporului bulgar și a celorlalte popoare balcanice* (1958).

Unele din problemele pe care le-a abordat Iv. Snegarov în decursul îndelungatei sale activități științifice sînt reluate de diverși colaboratori ai volumului de față. La cunoașterea relațiilor româno-bulgare își dau aportul în primul rînd unii istorici români.

Prof. P. P. P a n a i t e s c u face un studiu comparativ despre *Pradalica—instituție feudală în Bulgaria și în România* (p. 235—242). Autorul stabilește că termenul „pradalica” provine în ultima analiză de la cuvîntul latin *praedium*, care înseamnă posesiune teritorială. În diploma latina maghiară acest termen a dat cuvîntul *praedaliim*, cu sensul de posesiune teritorială care poate fi însușită de coroană în cazul stingerii urmașilor pe linie bărbătească. Din *praedaliim*, prin adăugarea sufixului *-ka*, slavii din Ungaria au creat termenul *pradalika* cu același înțeles. În această formă termenul a intrat în circulație în Țara Românească și în Bulgaria. El nu face parte din diplomația slavo-română, după cum se dovedește din inexistența lui